

Special

Minority NEWS

magazin lunar despre viața comunităților minoritare
din Serbia

octombrie
2014

ediție special publicată cu prilejul alegerilor pentru consiliile naționale ale minorităților naționale

Alegerile pentru Consiliul Național Minorității Române

O cincime din cetățenii Serbiei
își aleg reprezentanții

26 octombrie 2014.

www.izbori.minoritynews.rs

ИЗАЋИ И ГЛАСАЈ!
IEȘI IȘ VOTEAZĂ!

26.10.2014.

Избори за Национални савет
румунске националне мањине

Alegerile pentru Consiliul Național
Minorității Române

Centar za istraživanja migracija
Center for Migration Studies

USAID | **SERBIA**
FROM THE AMERICAN PEOPLE

AGENDA

Ctr. nr.	Acțiune	Termen
1. Formulare și reguli		
1.1	Stabilirea și publicarea formularelor și principiile pentru desfășurarea acțiunilor electorale	cel mai târziu 30 august ora 24:00
2. Organe și organisme pentru desfășurarea alegerilor		
2.1	Deliberarea hotărârii privind stabilirea numărului, componenței și perimetrul de activitate a organismelor de lucru	cel mai târziu 25 septembrie ora 24:00
2.2	Remitere propunere pentru membrii organismelor de lucru	în termen de cinci zile de la deliberarea hotărârii de la punctul 2.1.
2.3	Constituire organisme de lucru	cel mai târziu 5 octombrie ora 24:00
2.4	Remitere propuneri pentru membrii comitetelor electorale către Comisia Electorală Republicană	cel mai târziu 10 octombrie ora 24:00
2.5	Constituirea birourilor electorale	cel mai târziu 15 octombrie ora 24:00
2.6	Înlocuirea membrului biroului electoral	cel mai târziu 20 octombrie ora 24:00
3. Listele electorale		
3.1	Înaintarea listelor electorale	până la 10 octombrie ora 24:00
3.2	Proclamarea listei electorale	imediat, dar cel târziu în termen de 24 ore de la ora primirii listei electorale, dacă sunt întrunite condițiile
3.3	Retragerea listei electorale	până la data stabilirii listei electorale cumulative, respectiv cel târziu până la 14 octombrie ora 24:00
3.4	Stabilire și publicare listă electorală cumulativă în „Monitorul oficial RS”	15 octombrie
3.5	Dreptul la consultare documentație anexată listei electorale proclamate	în termen de 48 ore de la data proclamării listei electorale cumulative
4. Secțiile de votare		
4.1	Comunicarea datelor de Ministerul Justiției privind numărul alegătorilor care în ziua alegerilor se află în penitenciar sau la executarea unei sancțiuni instituționale	cel mai târziu până la 30 septembrie ora 24:00
4.2	Determinarea și publicarea secțiilor de votare în „Monitorul oficial RS”	cel mai târziu până la 5 octombrie ora 24:00
5. Liste electorale special		
5.1	Înscrierea și modificările în lista electorală specială de către administrația comunală/unicipală	până la încheierea listei electorale speciale, respectiv cel mai târziu până la 10 octombrie
5.2	Deliberarea Deciziei privind încheierea listelor electorale speciale ale minorităților naționale	10 octombrie
5.3	Comunicare Decizie privind încheierea listelor electorale speciale către Comisia Electorală Republicană	11 octombrie
5.4	Publicare Decizie privind încheierea listelor electorale speciale în „Monitorul oficial RS”	11 octombrie
5.5	Comunicare extrasuri legalizate din listele electorale speciale către Comisia Electorală Republicană	în termen de 48 ore de la încheierea listei electorale speciale, respectiv cel mai târziu până la 12 octombrie ora 24:00
5.6	Înscrierea și modificările în lista electorală specială de către Ministerul Administrației de Stat și Autogestiunii Locale după încheierea listei electorale speciale	de la încheierea listei electorale speciale până la 22 octombrie ora 24:00
5.7	Primire la Comisia Electorală Republicană a deciziilor Ministerului Administrației de Stat și Autogestiunii Locale care stau la baza modificărilor în lista electorală specială după încheierea listei electorale speciale.	până la 23 octombrie ora 24:00
5.8	Stabilire și publicare în „Monitorul oficial RS” a numărului definitiv al alegătorilor pentru fiecare minoritate națională	imediat după expirarea termenului pentru primirea deciziilor care stau la baza modificărilor în lista electorală specială după încheierea listei electorale speciale.
6. Reprezentanții propunătorului listei electorale și observatorii		
6.1	Notificarea propunătorului listei electorale proclamate privind eprezentanții pentru supravegherea activității Comisiei Electorale Republicane	până la 20 octombrie
6.2	Notificarea propunătorului listei electorale proclamate privind reprezentanții pentru supravegherea activității birourilor electorale	până la 15 octombrie
6.3	Formulare cerere pentru supravegherea activității organelor	până la 20 octombrie
6.4	Formulare cerere pentru supravegherea activității organelor	până la 15 octombrie
7. Desfășurarea alegerilor		
7.1	Notificarea alegătorilor privind locul și data alegerilor	cel mai târziu 20 octombrie
7.2	Predare material electoral organismelor de lucru înainte de votare	cel mai târziu 22 octombrie ora 24:00
7.3	Predare material electoral birourilor electorale	cel mai târziu 23 octombrie ora 24:00
7.4	„Ziua Tăcerii înainte de alegeri” – interzicerea propagandei electorale	din 23. octombrie ora 24:00 până la închiderea secțiilor de votare, 26 octombrie ora 20:00
7.5	Deschiderea secțiilor de votare și desfășurare votare	26 octombrie, de la orele 7:00 până la 20:00
8. Stabilirea și publicarea rezultatelor alegerilor		
8.1	Remitere material electoral Comisiei Electorale Republicane de la secția de votare după votare	cel mai târziu 27 octombrie ora 8:00
8.2	Stabilirea și publicarea rapoartelor cuprinzând rezultatele totale ale alegerilor	cel mai târziu 30 octombrie ora 20:00
8.3	Consultarea materialului electoral în încăperile Comisiei Electorale Republicane	cel mai târziu 31 octombrie ora 24:00
9. Protecția dreptului electoral		
9.1	Formulare contestare către Comisia Electorală Republicană	în termen de 24 ore de la ora când s-a deliberat hotărârea, efectuat acțiunea sau omisiunea
9.2	Deliberare și comunicare decizie asupra contestării	în termen de 48 ore de la ora primirii contestării
9.3	Apel către Tribunalul Administrativ împotriva deciziei Comisiei Electorale Republicane deliberată asupra contestării	în termen de 48 ore de la primirea deciziei
9.4	Comunicarea contestării însoțită de acte către Tribunalul Administrativ	în termen de 24 ore de la primirea apelului
9.5	Deliberare hotărâre asupra apelului	în termen de 48 ore de la primirea apelului
10. Atribuire mandate și emitere certificat privind alegerea de membru al consiliului național		
10.1	Deliberarea deciziei privind atribuirea mandatelor de membri ai consiliului național	în termen de trei zile de la data stabilirii rezultatelor finale ale alegerilor
10.2	Comunicarea deciziei privind atribuirea mandatelor de membri ai consiliului național către Ministerul Administrației de Stat și Autogestiunii Locale și publicare în „Monitorul Oficial RS”	imediat după deliberarea încheierii
10.3	Emiterea certificatului privind alegerea de membru al consiliului național	imediat după atribuirea mandatului, întrucât nu există vreun litigiu administrativ

Jaloanele alegerilor pentru consiliile naționale ale minorităților naționale

Alegerile care urmează vor fi organizate pentru membrii a 20 de consilii naționale. Din acest număr total 17 consilii naționale ale minorităților naționale vor fi alese prin alegeri directe prin acordarea votului direct al persoanelor aparținând minorităților naționale, în timp ce 3 consilii naționale vor fi alese prin intermediul adunării electorale.

Definiția consiliilor naționale ale minorităților naționale

Consiliile naționale ale minorităților naționale reprezintă o categorie constituțională descrisă la art. 75 al Constituției Serbiei din 2006, despre care cetățenii au decis direct la referendum. Ca atare, această categorie este garantată de cel mai înalt act judiciar și este reglementată de o Lege specială a consiliilor naționale ale minorităților naționale.

Definiția prin lege a consiliilor naționale ale minorităților naționale, conform prevederilor art. 2 al Legii consiliilor naționale ale minorităților naționale din 2009, are următorul conținut:

„Cu scopul realizării dreptului la autogovernare în domeniul culturii, educației, informării și utilizării oficiale a limbii și alfabetului, persoanele aparținând minorităților naționale din Republica Serbia au dreptul să aleagă propriile consilii naționale.

Consiliul național reprezintă minoritatea națională în domeniul culturii, educației, informării și utilizării oficiale a limbii și alfabetului, participă la procesul decizional sau adoptă decizii despre anumite aspecte din aceste domenii și înființează instituții, societăți comerciale sau alte organizații din aceste domenii.”

Dreptul electoral

Dreptul electoral al persoanelor aparținând minorităților naționale la alegerea consiliilor naționale include drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale de:

- a alege membrii consiliului național, de a fi ales membru al consiliului național
- a propune candidați pentru membrii Consiliului național,

Numărul persoanelor aparținând minorităților naționale conform recensământului populației efectuat în Serbia în 2011

Maghiari	253899	Bunievați	16706
Romi	147604	Rusini	14246
Bosnieci	145278	Gorani	7767
Croați	57900	Albanezi	5809
Slovaci	52750	Ucrainieni	4903
Muntenegreni	38527	Germani	4064
Vlahi	35330	Sloveni	4033
Români	29332	Ruși	3247
Iugoslavi	23303	Altele	17558
Macedoneni	22755	Nu s-au declarat	160346
Musulmani	22301	Apartenența regională	30771
Bulgari	18543		

- a fi informate despre alegerile pentru consiliile naționale, despre candidații pentru membrii consiliului național și programele acestora,

- a fi înscrise în lista electorală specială a minorității naționale,

- a vota pentru alegerea consiliului național și,

- dreptul la protecția drepturilor legate de alegerea consiliului național.

Numărul membrilor consiliului național

Numărul membrilor consiliului național este reglementat prin Legea consiliilor naționale ale minorităților naționale luând în considerare numărul persoanelor aparținând minorității naționale.

Legea prevede ca consiliul național să aibă cel puțin 15 și cel mult 35 de membrii.

În cazul minorității naționale al cărei număr, conform datelor de la ultimul recensământ al populației, este sub 10.000 de persoane, consiliul național este format din 15 membrii .

În cazul minorității naționale al cărei număr, conform rezultatelor de la ultimul recensământ al populației, depășește 10.000 de persoane dar este mai mic de 20.000 de persoane, consiliul național

este format din 19 membrii.

În cazul minorității naționale al cărei număr, conform rezultatelor de la ultimul recensământ al populației, este cuprins între 20.000 și 50.000 de persoane, consiliul național este format din 23 de membrii.

În cazul minorității naționale al cărei număr, conform rezultatelor de la ultimul recensământ al populației, este cuprins între 50.000 și 100.000 de persoane, consiliul național este format din 29 de membrii.

În cazul minorității naționale al cărei număr, conform rezultatelor de la ultimul recensământ al populației, depășește 100.000 de persoane, Consiliul Național este format din 35 de membrii.

Boicotarea recensământului populației

În timp ce o serie de minorități naționale au organizat o campanie susținută în rândul membrilor acestora pentru a declara la recensământ, în număr cât mai mare, apartenența la o anumită minoritate națională, o serie de minorități naționale au boicotat recensământul la apelul și inițiativa liderilor lor politici.

Această poziționare față de recensământ a determinat numeroase probleme pentru persoanele aparținând minorităților

Consiliile naționale ale minorităților naționale reprezintă o categorie constituțională descrisă la art. 75 al Constituției Serbiei din 2006, despre care cetățenii au decis direct la referendum

În 2014 au fost create cadrele necesare pentru alegerea a încă 2 consilii naționale, respectiv: Consiliul Național al Minorității Naționale Poloneze și Consiliul Național al Minorității Naționale Muntenegrene

naționale, în cazul de față pentru minoritatea națională albaneză care, pe lângă faptul că este slab reprezentată îi sunt alocate și fonduri mult mai mici prin intermediul Consiliului Național al Minorității Naționale Albaneze.

Numărul oficial al acestora, conform datelor de la recensământul din 2011, înregistrează 5.809 de persoane, în timp ce la recensământul din 2002 înregistra 61.647.

Rezultatele recensământului populației efectuat în Serbia în 2011 oferă un răspuns clar privind numărul minorităților naționale existente și numărul membrilor acestora, ceea ce s-a considerat ulterior ca punct de referință pentru stabilirea procedurii de alegere a consiliilor naționale ale minorităților naționale, precum și pentru stabilirea numărului de membri ale acestor consilii.

Consiliile naționale 2014

Până în anul 2014 au funcționat 20 de consilii naționale ale minorităților naționale din care a făcut parte și Uniunea Municipalităților Evreiești din Serbia, care exercita funcția de consiliu național pentru minoritatea națională evreiască.

În 2014 au fost create cadrele necesare pentru alegerea a încă 2 consilii naționale, respectiv: Consiliul Național al Minorității Naționale Poloneze și Consiliul Național al Minorității Naționale Muntenegrene.

Pentru înființarea acestor două consilii se impune însă și desfășurarea cu succes a alegerilor.

Constituirea consiliului național al minorității naționale

Pentru ca o anumită minoritate națională să inițieze procedura de constituire a consiliului național și de alegere a membrilor consiliului, este necesar ca mai întâi să depună cererea de constituire a listei electorale speciale care trebuie să fie susținută de cel puțin 5% din membrii minorității respective, al căror număr nu poate fi mai mic de 300. Suportul pentru formarea listei electorale speciale se acordă personal prin completarea formularului și legalizarea semnăturii.

Alegerile directe și prin intermediul adunării electorale

Ulterior verificării listelor electorale provizorii s-a constatat că 4 consilii nu îndeplinesc condițiile necesare pentru organizarea alegerilor directe pentru consiliile naționale ale minorităților naționale. Aceste consilii vor fi alese prin intermediul adunării electorale, în timp ce celelalte 17 consilii vor fi alese direct.

Pentru a se stabili dacă au fost îndeplinite

Alegeri în zece limbi

Termenul pentru predarea listelor electorale pentru consiliile naționale ale minorităților naționale este 10 octombrie. Materialele electorale vor fi tipărite în zece limbi și se va vota în cel puțin 860 de locuri.

Alegerile au fost convocate pentru consiliile minorităților naționale ale albanezilor, așcalilor, bosniacilor, bulgarilor, bunievților, vlahilor, grecilor, egiptenilor, maghiarilor, macedonenilor, germanilor, polonezilor, romilor, românilor, rusinilor, slovacilor, slovenilor, ucrainenilor, croaților, muntenegrenilor și cehilor.

Minoritatea turcă și rusă au decis să nu participe la alegeri iar goranii au declarat că nu se consideră minoritate națională.

condițiile pentru alegeri directe, Ministerul "închide" provizoriu listele electorale speciale, cu 24 de ore înainte de convocarea alegerilor pentru ca în momentul convocării alegerilor să fie stabilit clar dacă o anumită minoritate națională va alege în mod direct sau la adunarea electorală propriul consiliu național.

Egalitatea între sexe

Prevederile legale protejează persoanele de sex mai slab reprezentat impunând condiția ca pe lista candidaților, conform procedurii aplicate în cazul alegerii deputaților, după fiecare trei candidați să se afle un reprezentant al sexului mai puțin reprezentat.

Astfel, sunt protejate în primul rând persoanele de sex feminin care sunt astfel implicate activ în procesul electoral.

Secțiile de votare și informarea

Conform procedurii celorlalte alegeri, secțiile de votare în cazul alegerilor di-

recte pentru consiliile naționale ale minorităților naționale se deschid la ora 7,00 și se închid la ora 20,00. În acest interval orar secțiile de votare sunt în permanență deschise.

Legea prevede înștiințarea fiecărui alegător înscris pe lista electorală specială, cel târziu cu 5 zile înainte de organizarea alegerilor, în privința datei și intervalului orar în care se organizează alegerile, numărul și adresa secției de votare la care va vota și numărul cu care este înscris în extrasul după lista electorală specială.

Secția de votare

Secția de votare se amenajează pentru votul a cel puțin 100 și cel mult 2.500 de alegători înscrși pe listele electorale speciale. Excepție face situația în care se amenajează secția de votare pentru mai puțin de 100 de alegători dacă datorită distanței sau a poziției geografice nefavorabile alegătorii ar întâmpina dificultăți în a se deplasa la altă secție de votare.

Conform procedurii celorlalte alegeri, secțiile de votare în cazul alegerilor directe pentru consiliile naționale ale minorităților naționale se deschid la ora 7,00 și se închid la ora 20,00

>>> Competențele consiliilor naționale ale minorităților naționale

Competențele consiliilor naționale ale minorităților naționale sunt cele mai interesante, însă totodată și partea cea mai contestată a Legii consiliilor naționale ale minorităților naționale. În timp ce unii consideră că întocmai partea aceasta a legii reflectă interesul esențial pentru a se asigura într-adevăr autonomia minorităților naționale, alții contestă constituționalitatea oferirii competențelor de o astfel de amploare. La începutul anului și Curtea Constituțională și-a exprimat opinia privind competențele consiliilor naționale apreciind că unele prevederi nu sunt în conformitate cu Constituția Republicii Serbia.

Pe lângă competențele generale ale consiliilor naționale ale minorităților naționale, Legea reglementează și competențele separate ale consiliilor în patru domenii și anume: în domeniul culturii, educației, informării și utilizării oficiale a limbii și alfabetului.

Legislatorul a apreciat că acestea sunt domeniile în care competențele consiliilor naționale pot mai reuși și mai eficient să protejeze principiul autonomiei culturale și al identității culturale și etnice, precum și că în aceste domenii se află specificul minorităților naționale.

Restul este în măsură suficientă protejat și reglementat prin Constituție și Legile care se referă la toți cetățenii Republicii.

Legea consiliilor naționale ale minorităților naționale dedică competențelor consiliilor naționale secțiunea 3 a Legii, enumerând în articolul 10 competențele generale, numărul acestora fiind în total 15.

Legea spune că consiliul național, în conformitate cu legislația și statutul acestuia, prin intermediul organelor sale, în mod individual:

- 1) adoptă și modifică statutul consiliului național;
- 2) adoptă planul financiar, exercițiul financiar și bilanțul final;
- 3) dispune de proprietatea din posesia sa;
- 4) adoptă decizii privind denumirea, simbolurile și ștampila consiliului național;
- 5) confirmă propunerile pentru simbolurile naționale, însemnele și sărbătorile oficiale ale minorității naționale;

6) înființează instituții, asociații, fundații, societăți comerciale în domeniul culturii, educației, informării și al utilizării oficiale a limbii și alfabetului;

7) propune reprezentanții minorității naționale în consiliul pentru relații interetnice din unitatea administrației locale;

8) instituie și acordă distincții;

9) inițiază adoptarea și monitorizează implementarea legilor și a altor reglementări din domeniul culturii, educației, informării și utilizării oficiale a limbii și alfabetului;

10) participă la pregătirea reglementărilor și propune amendamente și completări la reglementările care reglementează drepturile minorităților naționale în domeniul culturii, educației, informării și al utilizării oficiale a limbii și alfabetului, garantate prin Constituție;

11) propune reglementări speciale și măsuri provizorii în domeniile de realizare a dreptului la autogovernare, cu scopul realizării egalității depline între persoanele care aparțin minorității naționale și cetățenii care aparțin populației majoritare;

12) inițiază proceduri în fața Avocatului Poporului, a Ombudsmanului Provincial și Local și a altor organe competente, dacă apreciază că au fost încălcate drepturile și libertățile persoanelor aparținând minorității naționale, garantate prin Constituție și lege;

13) inițiază procedura menționată la punctul 12) al prezentului articol în numele persoanelor aparținând minorității naționale, cu obținerea prealabilă a împuternicirii scrise;

14) ia atitudine, demarează inițiative și ia

măsuri în legătură cu toate aspectele care au impact direct asupra poziției, identității și a drepturilor minorității naționale;

15) oadoptă decizii în privința altor aspecte care îi sunt încredințate prin lege.

Competențe din domeniul educației

Consiliului național al minorităților naționale prin Lege i se conferă drepturile de fondator respectiv dreptul de a înființa, în mod individual sau împreună cu Republica(statul), provincia autonomă, unitatea administrației locale sau cu alte persoane juridice, instituții educative, instituții pentru standardele elevilor și studenților.

Cu toate că dreptul de fondator în domeniul educativ este unul din drepturile temeinice care provine din libertatea autoorganizării în domeniul cheie pentru păstrarea identității culturale, există numeroase obstacole în realizarea acestui drept, primul și cel de bază fiind lipsa fondurilor pentru instituirea instituțiilor durabile.

Acest drept va avea un rol mai important în viitor când vor fi create condițiile pentru ca consiliile naționale să profite de această posibilitate legală.

Până atunci, consiliile naționale au posibilitatea să influențeze curriculele pentru învățământul primar și liceal și bazele programului educativ, pentru materiile care exprimă specificul minorității naționale cu precădere din domeniul istoriei, muzicii și artelor;

Prin darea avizului, consiliile naționale, în mod formal pot influența și alegerea în funcție a directorului școlii, a consiliului de administrație al școlii sau al unei alte instituții educative. Se prevede ca în instituțiile în care activitatea educativă se desfășoară în limba minorității naționale, parțial sau în întregime, consiliul național are dreptul să propună un membru în consiliul de administrație în instituțiile de cultură al căror fondator este Republica(statul), provincia autonomă sau unitatea administrației locale. Ministrul educației aprobă manualele pentru desfășurarea activității educative

Acest drept va avea un rol mai important în viitor când vor fi create condițiile pentru ca consiliile naționale să profite de această posibilitate legală

Celelalte competențe pe care consiliul național le-a avut, ca de exemplu, stabilirea criteriilor pentru alegerea redactorului-șef, Curtea Constituțională le-a apreciat ca fiind neconstituționale

în limbile minorităților naționale, însă la propunerea consiliilor naționale.

Pe lângă un șir de avize la care consiliile naționale au dreptul conform Legii, aceștia pot în mod individual institui burse din fondurile proprii, desemna reprezentantul în Consiliul Național de Învățământ și în Consiliul Național pentru Învățământul Superior.

Competențe din domeniul culturii

Ca și în domeniul educației, consiliile naționale ale minorităților naționale, pot conform Legii individual sau împreună cu autoritățile Republicii, ale provinciei autonome, ale administrației locale sau cu altă persoană juridică, înființa instituții de cultură în vederea păstrării, promovării și dezvoltării specificului cultural și a păstrării identității naționale a minorității naționale.

Consiliul național poate stabili că o anumită instituție de cultură, a cărui fondator este Republica(statul), este de interes deosebit pentru păstrarea identității minorității naționale și în acest caz, consiliul național desemnează un membru în consiliul de administrație al instituției și își dă avizul în privința alegerii membrilor în Consiliul de administrație și directorului.

Printe altele, consiliul național stabilește care sunt instituțiile și manifestările din domeniul culturii de interes deosebit pentru păstrarea, promovarea și dezvoltarea specificului și a identității naționale ale unei anumite minorități naționale, stabilește strategia de dezvoltare a culturii minorității naționale și stabilește care sunt bunurile culturale mobile și imobile de interes deosebit pentru minoritatea națională.

Celelalte competențe în domeniul culturii se referă la darea avizurilor și desemnarea propriului reprezentant în Consiliul Național al Culturii, care participă fără drept decizional, la activitatea acestuia în cazul în care se analizează aspecte de interes pentru cultura minorității naționale;

Competențe în domeniul informării

Vorbind de domeniul informării, legislatorul a autorizat clar consiliul național pentru a înființa, în condițiile stabilite prin lege, individual sau împreună cu altă persoană juridică, instituții și societăți comerciale pentru desfășurarea de

activități editoriale și de radiodifuziune, publicitare și de reproducere a emisiunilor înregistrate și exercitarea drepturilor și obligațiilor de fondator.

Pe de altă parte, consiliul național, în cazul mas-media al căror fondator este Republica(statul), are dreptul de a da avizul cu privire la desemnarea în funcție a redactorului-șef responsabil pentru programele în limbile minorităților naționale.

Celelalte competențe pe care consiliul național le-a avut, ca de exemplu, stabilirea criteriilor pentru alegerea redactorului-șef, Curtea Constituțională le-a apreciat ca fiind neconstituționale.

Alte competențe ale consiliului național în domeniul informării se menționează: adoptarea strategiei de dezvoltare a informării în limba maternă, darea diverselor propuneri și recomandări autorităților Republicii și desemnarea reprezentantului în Consiliul Agenției Naționale de Radiodifuziune, care participă la activitatea acestuia, fără drept decizional, în cazul în care se analizează aspecte de interes referitoare la informarea în limba minorității naționale.

Competențe în domeniul utilizării oficiale a limbii și alfabetului

Utilizarea oficială a limbii minorității naționale cuprinde:

- Utilizarea numelui personal (prenumele și numele) și înscrierea acestuia în acte publice și documente oficiale în limba și alfabetul minorității naționale,
- Eliberarea actelor publice și ținerea evidențelor oficiale și a bazelor datelor personale în limba și alfabetul minorității naționale și acceptarea acestor acte în limba respectivă ca valabile,
- Desfășurarea procedurilor administrative și a proceselor de judecată în limba și alfabetul minorității naționale,
- Utilizarea limbii și alfabetului minorității naționale când procedura se desfășoară în limba sârbă,
- Utilizarea limbii și alfabetului minorității naționale în comunicarea autorităților publice cu cetățenii,
- Utilizarea limbii și alfabetului minorității naționale pe buletinele de vot și materi-

alul electoral

- Utilizarea limbii și alfabetului minorității naționale în activitatea organismelor de reprezentare,
- Publicarea legilor și a altor reglementări și în limbile minorităților naționale,
- Scrierea denumirii localităților și a altor denumiri geografice, denumirii străzilor și piețelor, denumirii organelor și organizațiilor, a semnelor de circulație, comunicărilor și avertismentelor pentru public și a altor semne publice și în limbile minorităților naționale,
- Scrierea denumirii/firmei societății, instituției și a altei persoane juridice și în limba minorității naționale.

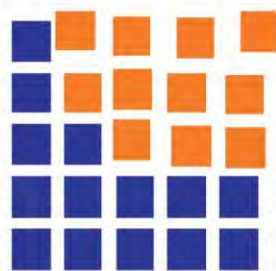
Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare a Consiliului Europei reprezintă cea mai importantă convenție internațională din acest domeniu.

Prin ratificarea Cărții europene a limbilor regionale sau minoritare Serbia s-a obligat cu privire la utilizarea limbilor minoritare în fața autorităților judiciare astfel că în procedura penală înculpărilor se garantează dreptul de a folosi limba proprie regională sau minoritară și asigură ca cererea și proba, indiferent dacă este în formă scrisă sau orală, să nu fie considerată neacceptabilă doar datorită faptului că este formulată în limba regională sau minoritară.

Privitor la utilizarea limbii minoritare în procesele civile și procedurile administrative, Serbia s-a obligat să permită părții(persoanei respective), oricând e nevoie prezentarea personală a acesteia în fața instanței, folosirea limbii proprii regionale sau minoritare fără cheltuieli suplimentare.

Pe lângă aceasta, Serbia s-a obligat ca realizarea acestor drepturi de utilizare a limbii și orice utilizare necesară a translatorului să nu provoace cheltuieli suplimentare persoanelor interesate. Serbia s-a obligat și de a nu nega valabilitatea documentelor juridice întocmite în limba regională sau minoritară, precum și de a asigura accesibilitatea celor mai relevante texte judiciare naționale și în limbile regionale sau minoritare.

Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare a Consiliului Europei reprezintă cea mai importantă convenție internațională din acest domeniu

Centar za istraživanja migracija
Center for Migration Studies

Publicația este susținută financiar de Ambasada Statelor Unite ale Americii la Belgrad, Misiunea OSCE din Serbia și Fundația pentru o societate deschisă. Opiniile publicate în publicație nu reprezintă obligatoriu pozițiile oficiale ale guvernelor și organizațiilor care finanțează acest proiect .